

Zorgen over kinderen die wachten op jeugdbescherming en jeugdreclassering

Eerste beeld toezicht Gecertificeerde Instellingen, februari 2025

Beeld: © ANP / David Rozing

Samenvatting

1.496 jeugdigen wachten te lang op een vaste jeugdbeschermer ¹(peildatum oktober 2024). Dit zijn kwetsbare jeugdigen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd of die strafbare feiten hebben gepleegd en bij wie de kinderrechter een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel heeft opgelegd (zie kader op pagina 3). Deze jeugdigen hebben daarom zonder vertraging begeleiding, bescherming en hulp nodig. Maar zij moeten hier op meerdere momenten en te lang op wachten: bij de start op een jeugdbeschermer, vervolgens op een plan van aanpak en daarna op passende hulp. Vanwege verloop en verzuim van jeugdbeschermers komen veel jeugdigen ook tussentijds op een wachtlijst terecht.

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid voeren opnieuw een breed toezicht uit op de kwaliteit en de werkwijze bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Dit is in 2024 gestart met een uitvraag bij de gecertificeerde instellingen en krijgt in 2025 een vervolg met verdiepend toezicht bij vijf van deze instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. Dit toezicht is gericht op:

- > De kwaliteit en tijdigheid van de uitvoering van jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen. Hierbij kijken de inspecties specifiek naar:
 - > Het met de jeugdige en ouders samen komen tot een plan
 - > Het organiseren van passende hulp
 - > Het voeren van regie, zicht houden op de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige
 - > Het uitvoeren van toezicht, wanneer er sprake is van jeugdreclassering om zo recidive te voorkomen.
- > Het effect van het werken met het 'Handelingsperspectief bij onderbezetting' voor jeugdigen en hun gezinnen
- > De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en tijdigheid van de uitvoering.

Over elke GI verschijnt een afzonderlijk rapport. Daarnaast verschijnt een overkoepelende publicatie met rode draden uit het toezicht bij de onderzochte GI's.

¹ Jeugdzorg Nederland hanteert de bredere noemer Jeugdbescherming waar het ook gaat over Jeugdreclassering. In deze publicatie sluiten de inspecties hierbij aan door te spreken over jeugdbeschermers. Jeugdbeschermers geven ook uitvoering aan de jeugdreclasseringsmaatregelen.

Wat doet een gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (GI)?

Als de veiligheid of ontwikkeling van een jeugdige ernstig wordt bedreigd, kan een gezin verplichte hulp opgelegd krijgen. De rechter legt in dat geval een jeugdbeschermingsmaatregel op. Wanneer een jeugdige een strafbaar feit heeft gepleegd dan kan de rechter een jeugdreclasseringsmaatregel opleggen. Een GI voert deze maatregelen uit.

De maatregelen zijn:

Ondertoezichtstelling (OTS): Bij een OTS blijven de ouders verantwoordelijk voor hun kind, zijn zij verplicht mee te werken aan de adviezen en afspraken van de jeugdbeschermer. De overheid neemt de verantwoordelijkheid van ouders (gedeeltelijk) over om de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige zeker te stellen, te zorgen voor herstel en de bedreiging weg te nemen. In oktober 2024 waren er 17.822 jeugdigen met een ondertoezichtstelling (bron: uitvraag van de inspectie bij de GI's november 2024).

Voogdij: Wanneer de rechter besluit dat ouders niet langer het gezag over hun kind mogen hebben, dan kan de voogdij bij een natuurlijk persoon worden belegd of bij de overheid. Als het gezag bij de overheid is belegd dan is een jeugdbeschermer de voogd en daarmee de wettelijk vertegenwoordiger met het gezag. Hij of zij is verantwoordelijk voor de verzorging en de opvoeding totdat de jeugdige achttien jaar. In oktober 2024 waren er 8.005 jeugdigen met een voogdijmaatregel.

Jeugdreclassering: Jeugdreclassering is er voor jeugdigen tussen 12 tot 23 jaar die worden verdacht van het plegen van een strafbaar feit of die hiervoor zijn veroordeeld. Jeugdreclassering is gericht op het voorkomen van terugval in criminaliteit, de re-integratie van jongeren en het borgen van de veiligheid van de jeugdigen en de omgeving. In oktober 2024 waren er 5.589 met een jeugdreclasseringsmaatregel.

Er zijn in totaal 13 reguliere GI's voor de uitvoering van jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen. Elf daarvan werken in een regio in Nederland. Twee instellingen bieden ondersteuning en hulp aan een specifieke doelgroep en werken door het hele land. Dit zijn de William Schrikker Stichting (WSS JB&JR), het Leger des Heils (LJ&R).

Naast deze 13 GI's is er een gecertificeerde instelling voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen en voor de uitvoering van ondertoezichtstellingen bij asielzoekende gezinnen, dat is Nidos. De inspecties voeren het toezicht op Nidos afzonderlijk uit, deze publicatie bevat geen cijfers over Nidos.

Opnieuw toezicht nodig, jeugdigen wachten te lang op bescherming

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: de inspecties) hebben al jarenlang ernstige zorgen over de begeleiding, bescherming en hulp aan kwetsbare jeugdigen. Sinds 2019 wijzen ze herhaaldelijk op verschillende knelpunten in het stelsel die maken dat deze jeugdigen onvoldoende tijdige en passende begeleiding, bescherming en hulp ontvangen en dat er onvoldoende zicht is op de veiligheid.

De inspecties stellen vast dat – mede naar aanleiding van het uitgevoerde toezicht – veel in gang is gezet om de bescherming van jeugdigen die ernstig in hun ontwikkeling zijn bedreigd of strafbare feiten hebben gepleegd te verbeteren. Denk bijvoorbeeld aan financiële investeringen bij de gecertificeerde instellingen (GI's) door de (gemeenten verenigd in) jeugdbeschermingsregio's, verbeteren en versterken van de regionale expertteams (RET's) en de bovenregionale expertisenetwerken (BEN's), de monitor Jeugdbeschermingsketen door JenV, de komst van een kwaliteitskader voor jeugdbescherming en een landelijk tarief en recentelijk de verlaging van de caseload. Maar vijf jaar na de publicatie van het [rapport Kwetsbare kinderen onvoldoende](#)

[bescherm](#) krijgt nog steeds niet elke jeugdige die ernstig in zijn of haar ontwikkeling wordt bedreigd of strafbare feiten pleegt tijdig passende begeleiding, bescherming en hulp.

In september 2022 hebben de inspecties een [signaalbrief toezicht jeugdbeschermingsketen](#) gepubliceerd waarin ze de minister voor Rechtsbescherming en staatssecretaris van VWS hebben gevraagd om op korte termijn tot verbetering te komen. De inspecties drongen aan op een aanpak met direct effect voor jeugdigen en hun gezinnen met een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel. Doel was dat zij onmiddellijk adequate begeleiding, bescherming en hulp zouden krijgen. Ook na de signaalbrief uit 2022 is een dergelijke aanpak niet tot stand gekomen.

De inspecties bleven in 2023 en 2024 hun zorgen over kwetsbare jeugdigen signaleren en agenderen via de [nieuwsbrief Signalen Jeugdbeschermingsketen](#).

Sinds 2022 werken de GI's met het '*Handelingsperspectief en veldnorm bij onderbezetting GI's*'. Dit houdt in dat ze werken met wacht- en doorstroomlijsten en/of 'minimale varianten' van het uitvoeren van de kinderschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen. De instellingen doen dit om de werkdruk voor jeugdbeschermers op een aanvaardbaar niveau te houden en de personeelsuitstroom terug te dringen. De inspecties hebben in de nieuwsbrief Signalen Jeugdbeschermingsketen hun zorgen uitgesproken over dit handelingsperspectief omdat het werken volgens dit handelingsperspectief niet toereikend is. Sommige GI's werken sinds 2022 volgens het handelingsperspectief, terwijl het gebruik ervan van tijdelijke aard zou zijn.

Er zijn nog altijd 1.496 jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer. Daarnaast wachten jeugdigen met een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel nog (veel) te lang op hulp (peildatum 1 oktober 2024). Daarom hebben de inspecties in 2024 besloten opnieuw toezicht te gaan uitvoeren bij de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. In deze publicatie vragen de inspecties opnieuw aandacht voor hun zorgen over jeugdigen en gezinnen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd en die moeten wachten op bescherming en hulp. De inspecties geven daarnaast een toelichting op de toezichtactiviteiten in 2025 bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

De bescherming van kwetsbare kinderen: een overheidstaak

Jeugdbescherming: Ieder kind heeft recht op bescherming tegen mishandeling. Hieronder vallen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling, verwaarlozing en (seksueel) misbruik. Zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid is verplicht maatregelen te nemen om kindermishandeling te voorkomen. Ook moet de overheid zorgen voor opvang en behandeling van kinderen die hiervan slachtoffer zijn (artikel 19 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)).

Jeugdreclassering: Volgens het Kinderrechtenverdrag is het beter om kinderen te helpen dan ze te straffen. Met veel kinderen die de wet overtreden, is namelijk meer aan de hand. Ze kunnen bijvoorbeeld thuis problemen hebben en weinig sturing of steun hebben ontvangen. Of ze zijn misschien extra kwetsbaar en gevoelig voor groepsdruk, bijvoorbeeld vanwege een (licht) verstandelijke beperking. Er moet daarom gekeken worden waarom een jongere in de criminaliteit belandt en daar hulp voor bieden. Vaak moet het hele gezin dan hulp en begeleiding krijgen om ervoor te zorgen dat de jongere geen strafbare dingen meer doet (artikel 40 IVRK).

Eerste beeld van toezicht op jeugdbescherming en jeugdreclassering

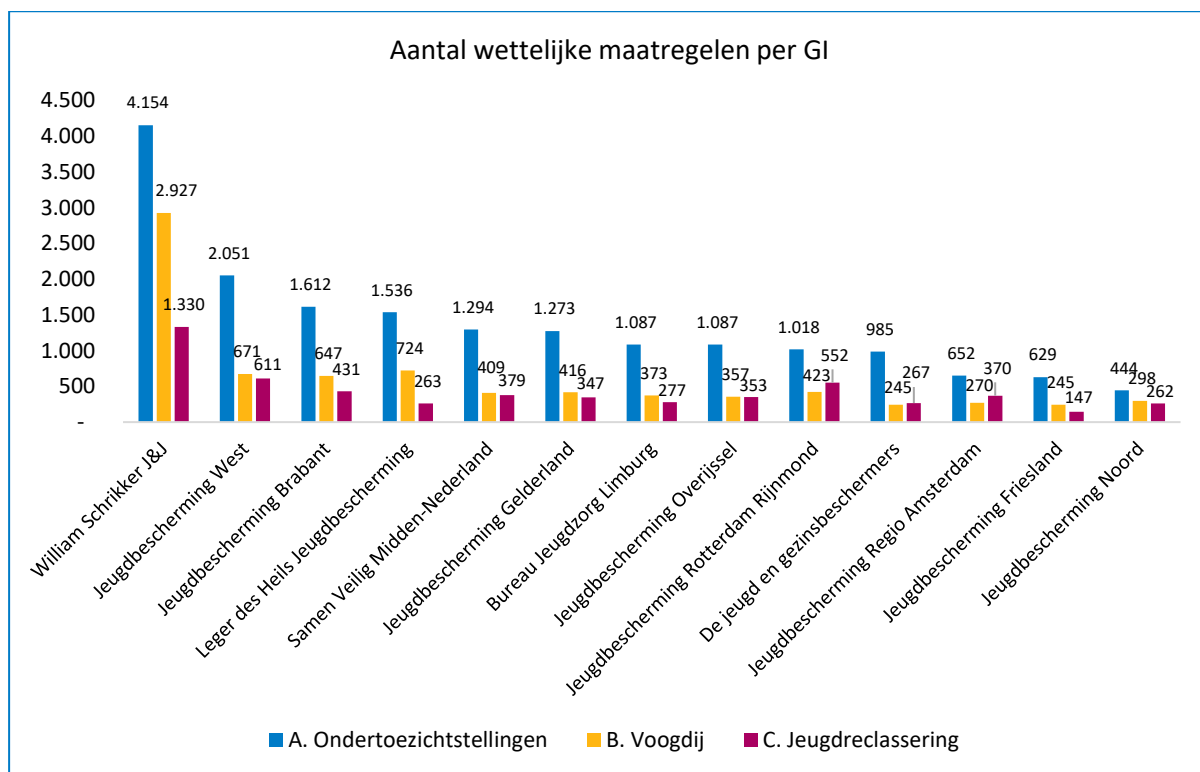
In november 2024 hebben de inspecties de GI's gevraagd om informatie over hun taakuitvoering aan te leveren. Het gaat om informatie over wachttijden, personeelsbezetting, tijdige inzet van passende hulp en afspraken die de GI heeft met de gemeenten in hun regio.

In deze publicatie geven de inspecties een eerste beeld over de verzamelde informatie. De inspecties hebben de gegevens gebruikt om het verdiepende toezicht in 2025 gericht vorm te geven.

Aantal maatregelen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering

Het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen dat kinderrechtvaarders uitspreekt neemt de afgelopen jaren af. In mei 2023 waren er 33.130 maatregelen, in januari 2024 32.168 maatregelen (bron: [Voortgangsbrief Jeugd 5 november 2024](#)). In oktober 2024 waren er 31.416 maatregelen (bron: uitvraag van de inspectie bij de GI's november 2024).

Hieronder staat hoe deze verdeling per gecertificeerde instelling is. Sommige jeugdigen hebben zowel een jeugdbeschermings- als een jeugdreclasseringsmaatregel. Daarom is het totaal aantal maatregelen niet gelijk aan het aantal jeugdigen. De meeste instellingen voeren tussen de 1.000 en 3.400 maatregelen uit. De WSS JB&JR is de grootste GI en voert de meeste maatregelen uit: dat zijn er in totaal 8.411.

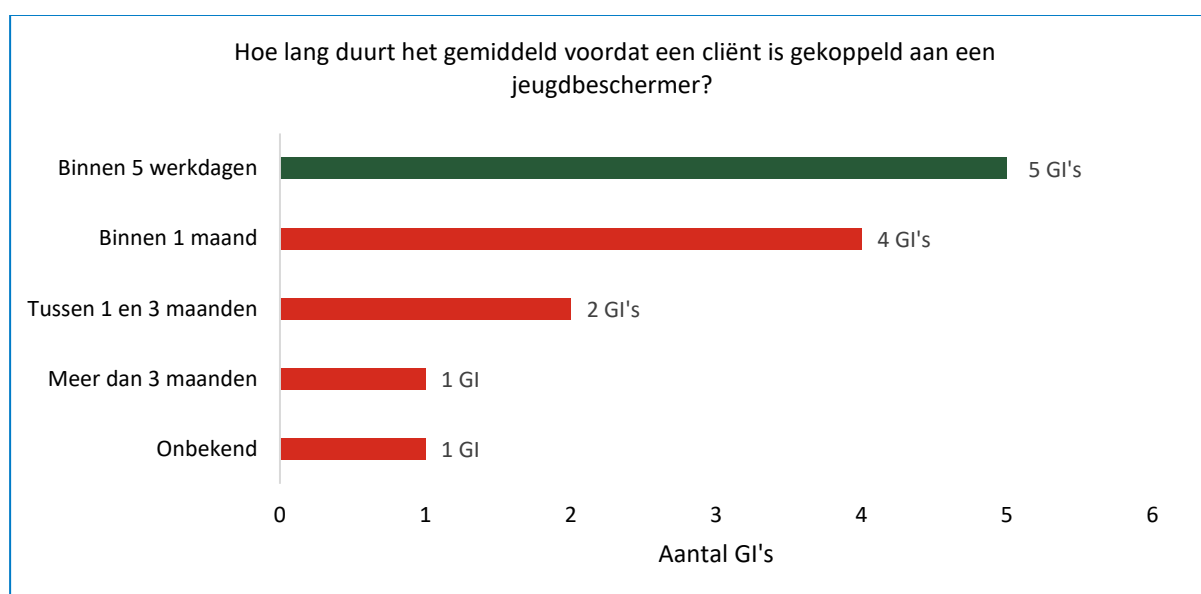

Punten van zorg voor de inspecties

Hieronder beschrijven de inspecties de punten van zorg. Deze input wordt gebruikt om het verdiepende toezicht in 2025 gericht vorm te geven.

Wachten op een vaste jeugdbeschermer

Het is van belang dat de jeugdbeschermer direct nadat er een maatregel is uitgesproken in contact komt met de jeugdige en zijn gezin. Zo kan hij de daarop volgende periode benutten om samen met de jeugdige en de ouders een beeld te krijgen van de veiligheid, de ontwikkeling van de jeugdige en hoe het gaat in het gezin. En in het geval van jeugdreclassering ook het risico op terugval in criminaliteit. Daarom is er in de wet gesteld dat het eerste contact binnen vijf werkdagen moet plaatsvinden. Slechts vijf van de dertien gecertificeerde instellingen voldoen aan deze wettelijke termijn.

In het verdiepende toezicht hebben de inspecties aandacht voor de kwaliteit van het eerste contact met de jeugdige en het gezin (waaronder de tijdigheid) en de manier waarop dit contact wordt vormgegeven.

Wachten op een plan van aanpak

De GI maakt met iedere jeugdige en zijn gezin een plan van aanpak voor de uitvoering van de maatregel. Dit plan is erop gericht dat de ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige wordt afgewend en dat de veiligheid van de jeugdige is geborgd. En in het geval van jeugdreclassering ook het risico op terugval in criminaliteit wordt verlaagd. Het plan en de doelen daarin moeten zijn afgestemd op de behoeften van de jeugdige en zijn ouders en het moet binnen 6 weken klaar zijn. Ook het netwerk en andere professionals zijn bij het maken van het plan betrokken.

De inspecties hebben van 11 van de 13 GI's informatie ontvangen over de tijdigheid van het plan van aanpak. Uit de aangeleverde informatie is niet altijd op te maken hoe lang het duurt voordat een plan van aanpak gemiddeld genomen gereed is. Bij 9 gecertificeerde instellingen duurt het langer dan tien weken voordat het plan van aanpak gereed is. Slechts één GI lukt het om de plannen van aanpak allemaal tijdig op te stellen. Het aantal jeugdigen dat langer dan 6 weken wacht op een plan van aanpak is gedaald van 631 in oktober 2023 naar 355 in oktober 2024. Het aantal dagen dat jeugdigen langer wachten dan zes weken is tussen oktober 2023 en oktober 2024 toegenomen van 57 naar 72 dagen. (bron: uitvraag van de inspecties bij de GI's november 2024).

De inspecties zullen tijdens het verdiepende toezicht niet alleen aandacht hebben voor de tijdigheid van de plannen van aanpak, maar ook voor de kwaliteit ervan.

Interne wachtlijsten

Gedurende de uitvoering van een maatregel is de beschikbaarheid van de jeugdbeschermer belangrijk. Deze professional voert de regie op de ingezette hulpverlening: houdt de ontwikkeling en de veiligheid van de jeugdige in de gaten en stuurt bij als dit nodig is.

Het ontbreekt echter aan continuïteit in de begeleiding van een jeugdige wanneer een jeugdbeschermer vertrekt of uitvalt. Het personeelsverloop bij de GI's is al jaren hoog, in 2024 was dit 15,5 procent. Ook hebben sommige GI's te maken met een hoog ziekteverzuim. Het gemiddelde verzuim was 6,8 procent in 2024. Dit leidt ertoe dat jeugdigen en gezinnen voor kortere of langere tijd geen vaste jeugdbeschermer hebben. De inspecties zien hier een risico, namelijk dat de regie op de ingezette hulpverlening en het zicht op de jeugdige beperkt zijn vanuit de GI.

Jeugdigen en gezinnen die wachten op een vaste jeugdbeschermer worden opgevangen in een in- of doorstroomteam. Hoe dit wordt ingevuld is per gecertificeerde instelling verschillend. Het aantal dagen dat een jeugdige geen vaste jeugdbeschermer heeft varieert. Bij twee GI's kan dat oplopen tot een half jaar.

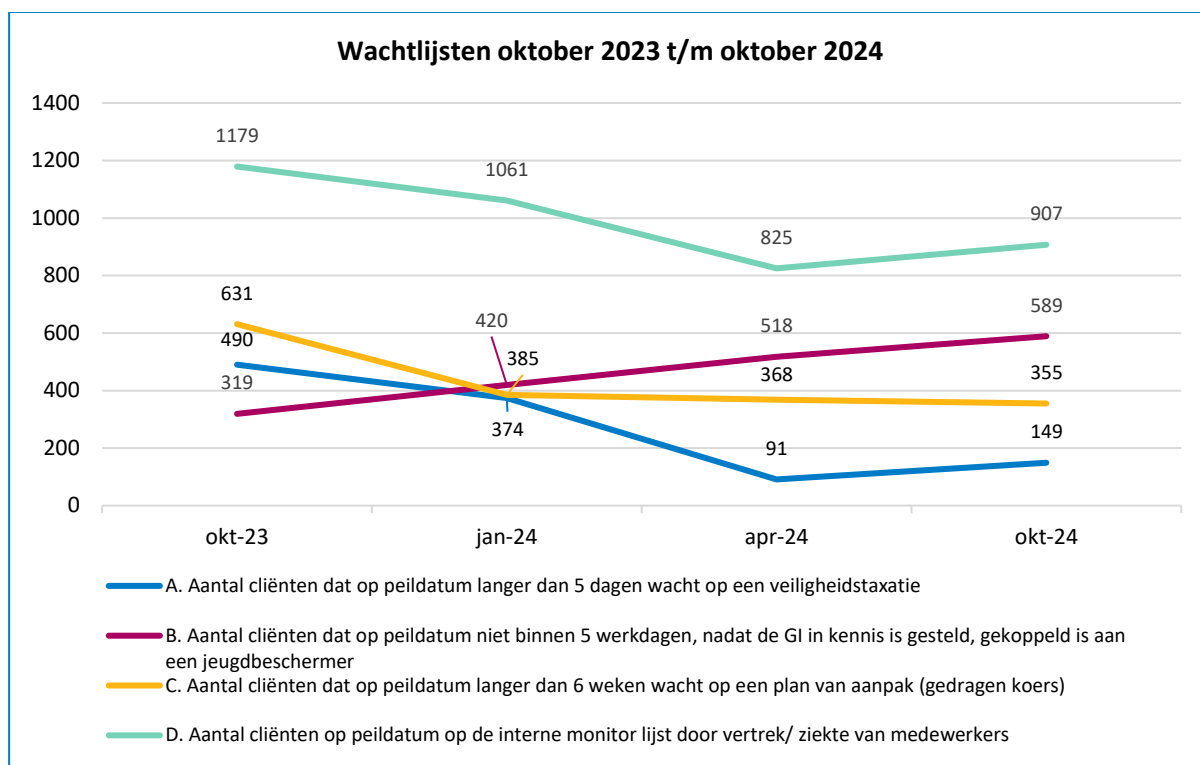
Het aantal jeugdigen op een interne wachtlijst zonder vaste jeugdbeschermer nam tussen april 2024 en oktober 2024 toe. In april 2024 stonden 825 jeugdigen op de interne wachtlijst en in oktober 2024 waren dit er 907. In deze periode nam het totaal aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen verder af (bron: [Voortgangsbrief Jeugd 5 november 2024](#)).

De inspecties hebben tijdens het verdiepende toezicht aandacht voor de manier waarop de GI's het '*Handelingsperspectief bij onderbezetting*' invullen. Ook willen de inspecties weten of de GI's voldoende zicht hebben op de veiligheid en ontwikkeling van jeugdigen. Ongeacht de vraag of de jeugdige wel of geen vaste jeugdbeschermer heeft.

Trend in het aantal wachtende jeugdigen in de jeugdbescherming en jeugdreclassering

De uitvoering van maatregelen om een jeugdige te beschermen of terugval in criminaliteit te voorkomen wordt op verschillende momenten in het proces vertraagd door wachtlijsten. De inspecties verwachten dat overheidsingrijpen in het leven van elke jeugdige en zijn gezin tijdig, zorgvuldig en volgens de afspraken in de wet gebeurt. Het bestaan van wachtlijsten bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering is daarmee niet acceptabel. Immers, de kinderrechter heeft bepaald dat een jeugdige ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd en dat begeleiding, bescherming en hulp nodig is om dit af te wenden en dat jeugdigen met een jeugdreclasseringsmaatregel die begeleiding krijgen die nodig is om terugval in de criminaliteit te voorkomen.

In onderstaande figuur is te zien dat in 2024 meer jeugdigen langer dan vijf dagen moeten wachten voordat zij een jeugdbeschermer zien en dat het aantal jeugdigen dat gedurende de begeleiding geen vaste jeugdbeschermer heeft na aanvankelijke daling weer iets toeneemt. Over het geheel genomen blijft het totaal aantal jeugdigen zonder vaste jeugdbeschermer ongeveer gelijk (rond de 1.500).

Passende hulp

In het plan dat de jeugdbeschermer met de jeugdige en zijn gezin maakt, leggen zij vast welke hulp nodig is om de ontwikkelingsbedreiging af te wenden of de kans op terugval in criminaliteit te verlagen. In [eerdere rapportages](#) hebben de inspecties aangekaart dat te veel gezinnen, waar sprake is van een jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel, te lang moeten wachten op passende hulp. Het [Kwaliteitskader Jeugdbescherming](#) schrijft voor dat binnen drie maanden na het opleggen van de maatregel passende hulp voor de jeugdige moet zijn gestart, of zoveel eerder als nodig is volgens de jeugdbeschermer en betrokkenen.

De inspecties hebben aan de gecertificeerde instellingen gevraagd hoe lang het duurt voor er passende hulp ingezet kan worden. Slechts twee gecertificeerde instellingen konden dit overzicht laten zien. Bij beide instellingen duurt het gemiddeld zes maanden na het ingaan van de maatregel voordat de hulp aan jeugdigen start. Via de jongerencampagne op social media van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd laten jeugdigen weten dat het wachten op passende hulp een grote impact heeft op hun leven. Hun problemen worden niet opgelost of zijn juist verergerd.

De inspecties zullen tijdens het toezicht beoordelen in hoeverre jeugdigen en hun gezin tijdig passende hulp en ondersteuning krijgen.

Toezicht in 2025

Gebaseerd op wat de inspecties hebben gezien en wat hierboven staat, houden de inspecties in 2025 verdiepend toezicht.

Opzet van het toezicht in 2025

Op basis van de uitvraag in 2024 en toezichtinformatie hebben de inspecties vijf GI's geselecteerd waar zij in 2025 verdiepend toezicht zullen uitvoeren.

Dit toezicht richt zich op de kwaliteit van de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclasseringsmaatregelen, en welke verklarende factoren zijn er voor het wel of niet voldoen aan de kwaliteitseisen. Het toetsen van de kwaliteit zal zich richten op de volgende drie wettelijke hoofdtaken zoals deze in de Jeugdwet staan en zoals deze zijn opgenomen in het Kwaliteitskader Jeugdbescherming:

- > Instroom en plan van aanpak: Het met jeugdigen en ouders maken van een analyse en plan van aanpak dat leidt tot het afwenden van de ontwikkelingsbedreiging en voor jeugdige ouders de kans op terugval in criminaliteit.
- > Het toeleiden naar passende hulp en ondersteuning.
- > Het voeren van regie, zicht houden op de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige
- > Het uitvoeren van toezicht, wanneer er sprake is van jeugdreclassering om zo recidive te voorkomen.

Daarnaast richt het toezicht zich op de vraag wat het effect is van het werken met het handelingsperspectief voor jeugdigen en gezinnen.

Tot slot richt het toezicht zich op de vraag hoe de bestuurder zijn verantwoordelijkheid neemt als zijn organisatie de kwaliteit van de uitvoering onvoldoende kan waarmaken. Wanneer zij hier niet in slagen, verwachten de inspecties dat bestuurders transparant zijn over de onwenselijke gevolgen hiervan voor jeugdigen en hun gezinnen.

De inspecties toetsen de kwaliteit van de taakuitvoering op basis van wettelijke normen en professionele standaard (beroepscode, richtlijnen en veldnormen). Zij spreken GI's aan op hun eigen verantwoordelijkheid en handelingsruimte. Bij normafwijking bekijken de inspecties wat een passende interventie is.

Over elke GI verschijnt een afzonderlijk rapport. Daarnaast verschijnt een overkoepelende publicatie met rode draden uit het toezicht bij de onderzochte GI's.